

BrainSTARS

Vervolgevaluatie van de toepassing
van BrainSTARS in de
gezinsbegeleiding

Drs. Rianne Gijzen
Drs. Marjan Hurkmans

Postbus 8228, 3503 RE Utrecht
Telefoon: (030) 789 2459
e-mail: r.gijzen@vilans.nl
Website: www.vilans.nl

Utrecht, oktober 2013

Inhoudsopgave

Achtergrond	3
Deelnemers.....	4
Methode.....	5
Achtergrond kinderen en gezinnen	6
Kenmerken van de kinderen	6
Kenmerken van de gezinnen	7
Hulpvragen	7
Achtergrond inzet BrainSTARS	9
Zorgaanbieders	9
Gezinsbehandeling/ -begeleiding	9
Evaluatie toepassing BrainSTARS	10
Evaluatie ouders en andere betrokkenen.....	10
Aantal respondenten	10
Evaluatie van het handboek BrainSTARS.....	10
Evaluatie van het proces	11
Evaluatie van de resultaten.....	12
Evaluatie gezinsbegeleiders.....	15
Aantal respondenten	15
Evaluatie van het handboek BrainSTARS.....	15
Evaluatie van de handleiding BrainSTARS	16
Evaluatie van het proces	17
Evaluatie van de resultaten.....	20
Bijlage 1	25
Vragenlijst beginsituatie pilot BrainSTARS	25
Bijlage 2	30
Vragenlijst eindsituatie pilot BrainSTARS voor ouders, docenten en andere betrokkenen	30
Bijlage 3	33
Vragenlijst eindsituatie pilot BrainSTARS voor gezinsbegeleider/ gedragkundige	33

Achtergrond

“Kennis over wat niet-aangeboren hersenletsel precies is, daar kom je écht verder mee. Nu hebben we door vallen en opstaan onder de knie gekregen hoe we met het hersenletsel moeten omgaan. Dat zou niet zo moeten zijn,” aldus de ouder van een meisje dat behandeld is voor een hersentumor. De veel gehoorde vraag om informatie over hersenletsel was voor Vilans, kenniscentrum voor langdurende zorg, reden om BrainSTARS in Nederland te introduceren: een educatief programma om ouders, opvoeders, leerkrachten en andere betrokkenen te informeren over niet-aangeboren hersenletsel (NAH) bij kinderen en jongeren.

BrainSTARS is ontwikkeld in Colorado door dr. Jeanne Dise-Lewis. Vilans heeft BrainSTARS in 2011 in Nederland geïntroduceerd. Doel van BrainSTARS is het op een praktische en toegankelijke manier informeren over NAH en de gevolgen ervan. Daarnaast geeft BrainSTARS handvatten voor gedragsanalyse en -interventies. Uitgangspunt van BrainSTARS is dat verschillende betrokkenen als team samenwerken. Dit team bestaat uit mensen die een sleutelrol vervullen in het leven van het kind, zoals ouders, andere volwassen familieleden, de docent, de ambulant begeleider en de begeleider van de sportclub. Door met alle belangrijke betrokkenen om tafel te gaan zitten ontstaat een helder en compleet beeld van het kind en kan een effectief plan van aanpak opgesteld worden. In Colorado wordt BrainSTARS ingezet door drie bijeenkomsten voor de betrokkenen te organiseren over een periode van vier maanden, met een tweeledige doelstelling: 1) het creëren van een ‘NAH ouders-school team’, en 2) het bekend maken van de betrokkenen met het BrainSTARS-handboek, zodat ze in staat en gemotiveerd zijn om het te gebruiken als bron voor het uitvoeren van interventies.

Om in kaart te brengen in hoeverre en op welke manier BrainSTARS bruikbaar en van toegevoegde waarde is in de gezinsbegeleiding in Nederland, is van september tot en met december 2011 een kleinschalige pilot uitgevoerd. Gedurende vier maanden hebben Heliomare, Pluryn, Siza en Zozijn BrainSTARS toegepast in de begeleiding van elf gezinnen met een kind met NAH. De zorgaanbieders hadden optimale vrijheid bij de toepassing van BrainSTARS, zodat een variatie in aanpak ontstond en brede ervaring opgedaan werd. De resultaten van de pilot zijn beschreven in het rapport *‘BrainSTARS. Evaluatie van de toepassing van BrainSTARS in een kleinschalige pilot’* (Gijzen & Hurkmans, 2012).

De ervaringen in de pilot zijn gebruikt voor de ontwikkeling van een handleiding: *‘Handleiding BrainSTARS. Toepassing in gezinnen met een kind met niet-aangeboren hersenletsel (NAH)’* (Gijzen, Hurkmans & Zadoks, 2012). Deze handleiding geeft gezinsbegeleiders en gedragskundigen praktische adviezen voor de toepassing van BrainSTARS in de gezinsbegeleiding.

Om de toepassing van BrainSTARS aan de hand van deze handleiding te evalueren, is van september 2012 tot en met januari 2013 een vervolgpilot uitgevoerd in de gezinsbegeleiding. Negen zorgaanbieders hebben deelgenomen aan deze pilot.

Het voorliggende rapport bevat de evaluatie van deze vervolgpilot in twaalf gezinnen. Allereerst treft u een overzicht aan van de deelnemende zorgaanbieders en een beschrijving van de wijze waarop de evaluatie van de toepassing van BrainSTARS heeft plaatsgevonden. Daarna volgt een beschrijving van de achtergrond van de deelnemende kinderen en gezinnen. Vervolgens wordt ingegaan op de evaluatie van de toepassing van BrainSTARS vanuit het perspectief van ouders, andere betrokkenen en gezinsbegeleiders. Ten slotte vindt u een samenvatting en een conclusie van de evaluatie.

Deelnemers

De aan deze pilot deelnemende zorgaanbieders zijn:

De Noorderbrug

Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Gelderland

InteraktContour

Gelderland, Overijssel, Flevoland en Utrecht

Middin

Haaglanden, Rijnmond, Delft, Westland, Lansingerland, Nieuwe Waterweg-Noord en de Zuid-Hollandse eilanden

NOVIZorg

Zuid-Limburg

NSWAC

West-Noord-Brabant, Utrecht, Amsterdam, Zwolle

Pluryn

Gelderland, Noordoost-Brabant en Noord-Limburg

Siza Gemini Midden-Brabant

Gelderland

SWZ

Noordoost- en Zuidoost-Brabant

Syndion

Drechtsteden, Alblasserwaard en Vijfheerenlanden, Land van Heusden en Altena, Betuwe en Bommelerwaard, Land van Maas en Waal

Methode

In dit document wordt een evaluatie gepresenteerd van de toepassing van BrainSTARS in twaalf gezinnen. Bij de toepassing van BrainSTARS in deze gezinnen is gebruik gemaakt van de *'Handleiding BrainSTARS. Toepassing in gezinnen met een kind met niet-aangeboren hersenletsel'* (Gijzen, Hurkmans & Zadoks, 2012).

Ten behoeve van de beschrijving en evaluatie van de toepassing van BrainSTARS, zijn een aantal vragenlijsten ontwikkeld:

1) *Vragenlijst beginsituatie pilot BrainSTARS (zie bijlage 1)*

Bij aanvang van de toepassing van BrainSTARS hebben gezinsbegeleiders middels deze vragenlijst gegevens aangeleverd over het kind, het gezin, het onderwijs en de gezinsbegeleiding.

2) *Vragenlijst eindsituatie pilot BrainSTARS voor ouders, docenten en andere betrokkenen (zie bijlage 2)*

Na de toepassing van BrainSTARS in de periode van september 2012 t/m januari 2013 zijn de ouders en andere betrokkenen verzocht deze vragenlijst in te vullen ter evaluatie van hun ervaringen met BrainSTARS.

3) *Evaluatieformulier BrainSTARS voor gezinsbegeleider/gedragskundige (zie bijlage 3)*

Na de toepassing van BrainSTARS in de periode van september 2012 t/m januari 2013 hebben de gezinsbegeleiders dit formulier ingevuld ter evaluatie van de toepassing bij het betreffende kind en gezin.

Achtergrond kinderen en gezinnen

In het kader van de pilot zijn gezinsbegeleiders in dertien gezinnen gestart met de toepassing van BrainSTARS. Bij twee gezinnen is de toepassing van BrainSTARS door omstandigheden in het gezin niet goed van de grond gekomen. Een van deze twee gezinnen, begeleid door Pluryn, is niet meegenomen in deze rapportage, omdat er geen evaluatievragenlijst voor dit gezin is ingevuld. Het andere gezin, begeleid door SWZ, is wel meegenomen in deze rapportage; de gezinsbegeleider heeft voor dit gezin een beknopte evaluatievragenlijst ingevuld.

Dit hoofdstuk presenteert de achtergrond van de twaalf kinderen en jongeren met NAH en hun gezinnen, over wie de gezinsbegeleiders een evaluatievragenlijst hebben ingevuld.

Kenmerken van de kinderen

De leeftijd van de kinderen en jongeren met NAH bij aanvang van de inzet van BrainSTARS varieert van 5 tot 22 jaar. De gemiddelde leeftijd is 12.6 ($SD = 5.4$).

De groep kinderen en jongeren bestaat uit vijf jongens en zeven meisjes.

Twee kinderen hebben traumatisch NAH; tien kinderen niet-traumatisch NAH. Tabel 1 geeft een overzicht van de toedracht van het letsel, het type letsel en de ernst van het letsel.

Tabel 1. Toedracht van het letsel en type letsel.

		Frequentie	Percentage
Toedracht	Verkeersongeval	1	8.3
	CVA (herseneninfarct of -bloeding)	3	25.0
	Hersentumor	5	41.7
	Epilepsie	2	16.7
	Anders:	1	8.3
	<i>Van een klimrek gevallen</i>		
Type letsel	Diffuus (verspreid)	2	16.7
	Focaal (plaatselijk)	6	50.0
	Onbekend	1	8.3
	Weet ik niet	3	25.0
Ernst letsel	Licht letsel	0	0
	Matig letsel	0	0
	Ernstig letsel	1	8.3
	Geen diagnose v.w.b. ernst	4	33.3
	Weet ik niet	7	58.3

Zes van de twaalf kinderen zijn bekend met nog een andere diagnose dan NAH, of er zijn vermoedens van een andere diagnose, zoals een gedragsprobleem, psychisch probleem, leerprobleem of ziekte. De (vermoedelijke) diagnoses van de zes kinderen zijn:

- 1) ADHD;
- 2) PDD NOS;
- 3) Dyslexie;
- 4) Epilepsie;
- 5) Een hartafwijking;
- 6) Depressie en gedragingen die passen bij een Autisme Spectrum Stoornis (ASS).

Bij negen van de twaalf kinderen zijn ook één of meerdere andere behandelaars dan de gezinsbegeleider betrokken, zoals een arts, een fysio- of ergotherapeut, een logopedist, een speltherapeut, een psycholoog of een psychiater.

Tien van de twaalf kinderen volgen onderwijs, waarvan twee regulier onderwijs en acht speciaal onderwijs. Tabel 2 geeft een overzicht van het type onderwijs dat de kinderen en jongeren volgen.

Tabel 2. *Type onderwijs.*

Type onderwijs	Frequentie	Percentage
Regulier basisonderwijs	1	8.3
Regulier voortgezet onderwijs	1	8.3
Basis speciaal onderwijs	4	33.3
Voortgezet speciaal onderwijs	4	33.3
Anders	2*	16.7

* Eén jongere gaat 16 uur per week naar dagbesteding; één jongere volgt een traject van het UWW

Vijf van de twaalf kinderen ontvangen leerlinggebonden financiering (een rugzakje). Bij één leerling wordt de leerlinggebonden financiering momenteel aangevraagd.

Kenmerken van de gezinnen

Tabel 3 geeft een overzicht van de samenstelling en achtergrond van de gezinnen.

Tabel 3. *Samenstelling van het gezin (waar het kind het grootste deel van de tijd vertoeft)*

		Frequentie	Percentage
Ouders	Twee biologische ouders	9	75.0
	Eén biologische ouder en een stiefouder	2	16.7
	Anders*	1	8.3
Kinderen	Twee kinderen	6	50.0
	Drie kinderen	4	33.3
	Vier kinderen	1	8.3
	Anders*	1	8.3

* Ouders hebben een latrelatie; vader woont niet thuis, maar bezoekt het gezin

** Dit gezin telt drie kinderen en een aantal uitwonende pleegkinderen.

Hulpvragen

Volgens rapportage van de gezinsbegeleiders zijn de meest voorkomende hulpvragen van de ouders gericht op:

- 1) Hulp bij het begrijpen en beïnvloeden van het gedrag van het kind of de jongere (hulpvraag van tien gezinnen)
- 2) Informatie over NAH en de gevolgen ervan voor het kind of de jongere (hulpvraag van negen gezinnen)
- 3) Begeleiding bij de opvoeding (hulpvraag van zes gezinnen)
- 4) Hulp bij afstemming van de begeleiding van verschillende betrokkenen (hulpvraag van vier gezinnen)
- 5) Begeleiding bij verwerking en acceptatie van verlies (hulpvraag van vier gezinnen)

- 6) Begeleiding bij het vinden van het juiste onderwijs of de juiste dagbesteding (hulpvraag van drie gezinnen)

Andere hulpvragen zijn gericht op het hervinden van rust en balans in het gezin, het vinden van een geschikte woonomgeving, praktische zaken zoals het aanvragen van een Wajong-uitkering en hulp voor het kind of de jongere bij het aanleren van vaardigheden als plannen en organiseren.

Achtergrond inzet BrainSTARS

Zorgaanbieders

Tabel 4 geeft een overzicht van de verdeling van de gezinnen over de verschillende zorgaanbieders.

Tabel 4. *Verdeling van de gezinnen over de zorgaanbieders*

	Aantal gezinnen
De Noorderbrug	1
InteraktContour	1
Middin	1
NOVlzorg	1
NSWAC	1
Pluryn	1
Siza Gemini Midden-Brabant	1
SWZ	2
Syndion	3
Totaal	12

Gezinsbehandeling/-begeleiding

BrainSTARS is ingezet als tool in de behandeling en/of begeleiding van twaalf gezinnen. Kenmerkend voor deze behandeling/begeleiding is dat het plaatsvond in de alledaagse realiteit van het gezin: een ambulante begeleider kwam bij het gezin thuis.

Tabel 5 geeft een overzicht van de frequentie en duur van de begeleidingsafspraken in de gezinnen waar BrainSTARS is toegepast.

Tabel 5. *Frequentie en duur van de begeleidingsafspraken in het gezin*

		Frequentie	Percentage
Frequentie	2 keer per maand	1	8.3
	3-4 keer per maand	9	75.0
	5 keer per maand of vaker	2	16.7
Duur	1 uur	2	16.7
	Meer dan 1, minder dan 2 uur	3	25.0
	2 uur	5	41.7
	Meer dan 2, minder dan 3 uur	2	16.7

De meeste gezinnen ontvingen 3 tot 4 keer per maand begeleiding. De duur van de begeleidingsafspraken varieert van 1 uur tot meer dan 2 uur.

In tabel 6 is weergegeven vanuit welke doelstelling de gezinsbegeleiders BrainSTARS hebben ingezet bij de twaalf gezinnen.

Tabel 6. *Doelstelling van de inzet van BrainSTARS*

	Frequentie	Percentage
Afstemming tussen betrokkenen	3	25.0
Psycho-educatie	9	75.0
Begrijpen en beïnvloeden van het gedrag	8	66.7
Anders*	1	8.3

* Een betere afstemming op het kind

De meeste gezinsbegeleiders zetten BrainSTARS in voor psycho-educatie en het begrijpen en beïnvloeden van het gedrag.

Evaluatie toepassing BrainSTARS

Evaluatie ouders en andere betrokkenen

Aantal respondenten

Bij negen van de twaalf kinderen heeft de gezinsbegeleider ook andere sleutelfiguren dan het gezin betrokken. Voor deze negen kinderen heeft niet alleen de gezinsbegeleider een evaluatievragenlijst ingevuld, maar ook de ouder(s) en/of andere betrokkenen. In totaal hebben achttien betrokkenen een evaluatievragenlijst ingevuld:

- 10 ouders
- 2 grootouders
- 1 broer
- 1 docent
- 1 ambulante begeleider
- 1 vaktherapeut beeldend i.o.
- 1 werkbegeleider
- 1 orthopedagoog van een mytilschool

Bij drie gezinnen was er sprake van één betrokkene die een vragenlijst heeft ingevuld; bij vijf gezinnen waren dat twee betrokkenen en bij één gezin vijf betrokkenen.

Evaluatie van het handboek BrainSTARS

Tabel 7 geeft een overzicht van het aantal betrokkenen dat BrainSTARS heeft gelezen en hun beoordeling van het taalgebruik in BrainSTARS.

Tabel 7. *Aantal betrokkenen dat BrainSTARS heeft gelezen en beoordeling van het taalgebruik in BrainSTARS*

		Frequentie	Percentage
BrainSTARS gelezen	Ja, helemaal	3	16.7
	Ja, gedeeltelijk	13	72.2
	Nee	2	11.1
Beoordeling taalgebruik	Te eenvoudig	0	0
	Goed	14	77.8
	Te moeilijk	2	11.1

Het grootste deel van de respondenten heeft BrainSTARS gedeeltelijk gelezen en beoordeelt het taalgebruik als goed.

Evaluatie van het proces

Aan ouders en andere betrokkenen is gevraagd om op een tienpuntsschaal een beoordeling te geven op drie aspecten van het BrainSTARS-traject (1 = heel slecht - 10 = heel goed):

- 1) de aansluiting van BrainSTARS op hun vragen;
- 2) de begeleiding in het gebruik van BrainSTARS;
- 3) de bijeenkomsten die zijn georganiseerd voor de verschillende betrokkenen.

Tabel 8 geeft een overzicht van de beoordeling van de respondenten op deze drie aspecten.

Tabel 8. *Evaluatie BrainSTARS-traject door ouders en andere betrokkenen*

	Aantal respondenten	Minimum	Maximum	Gemiddelde
Aansluiting BrainSTARS op vragen	17	5	10	7.2
Begeleiding in gebruik van BrainSTARS	17	5	10	7.4
Bijeenkomsten met betrokkenen	15	7	10	8.1

Opvallend is dat de respondenten de bijeenkomsten een hogere waardering geven dan de aansluiting van BrainSTARS op hun vragen en de begeleiding in het gebruik van BrainSTARS. Zo geeft een broer van een van de jongeren met NAH een 6 voor de aansluiting van BrainSTARS op zijn vragen en een 6 voor de begeleiding in het gebruik van BrainSTARS, maar voor de bijeenkomsten geeft hij een 8:

Ik vind de bijeenkomsten verhelderend. Je hebt aandacht voor elkaars problemen.

Eén van de ouders beoordeelt de aansluiting op de vragen met een 5 en de begeleiding en de bijeenkomsten met een 8. Reden voor het lagere cijfer voor de aansluiting op hun vragen, is de moeite die ze ondervinden met de vertaalslag naar pubers:

We hebben moeite met de vertaalslag van het geschreven deel van kinderen naar pubers. We vinden het erg op kleine kinderen gericht.

Evaluatie van de resultaten

Naast deze beoordeling op een tienpuntsschaal zijn enkele stellingen voorgelegd aan ouders en andere betrokkenen over de resultaten van de inzet van BrainSTARS. Tabel 9 geeft een overzicht van de reacties op deze stellingen.

Tabel 9. Resultaten van BrainSTARS volgens ouders en andere betrokkenen

Dankzij BrainSTARS is er een betere afstemming tussen de verschillende betrokkenen	Frequentie	Percentage
Helemaal mee oneens	0	0
Grotendeels mee oneens	0	0
Niet eens/niet oneens	2	11.1
Grotendeels mee eens	6	33.3
Helemaal mee eens	6	33.3
Weet ik niet	3	16.7
Dankzij BrainSTARS heb ik meer kennis over NAH en de gevolgen ervan	Frequentie	Percentage
Helemaal mee oneens	0	0
Grotendeels mee oneens	1	5.6
Niet eens/niet oneens	1	5.6
Grotendeels mee eens	4	22.2
Helemaal mee eens	9	50.0
Weet ik niet	1	5.6
Dankzij BrainSTARS heb ik meer inzicht in de gevolgen van het NAH voor het kind/de jongere	Frequentie	Percentage
Helemaal mee oneens	0	0
Grotendeels mee oneens	0	0
Niet eens/niet oneens	1	5.6
Grotendeels mee eens	5	27.8
Helemaal mee eens	9	50.0
Weet ik niet	1	5.6
Dankzij BrainSTARS heb ik meer begrip voor het gedrag van het kind/de jongere	Frequentie	Percentage
Helemaal mee oneens	0	0
Grotendeels mee oneens	0	0
Niet eens/niet oneens	1	5.6
Grotendeels mee eens	5	27.8
Helemaal mee eens	9	50.0
Weet ik niet	1	5.6
Dankzij BrainSTARS heb ik meer handvatten om het gedrag van het kind/de jongere te beïnvloeden	Frequentie	Percentage
Helemaal mee oneens	0	0
Grotendeels mee oneens	1	5.6
Niet eens/niet oneens	2	11.1
Grotendeels mee eens	4	22.2
Helemaal mee eens	8	44.4
Weet ik niet	1	5.6

Bij alle stellingen geven de meeste respondenten aan het grotendeels of helemaal eens te zijn, wat betekent dat de meeste respondenten resultaat zien van de inzet van BrainSTARS. Enkele respondenten hebben een toelichting gegeven op hun reactie op de stellingen. Zo geeft een orthopedagoog van een mytylschool aan dat BrainSTARS resultaat heeft gehad voor verschillende disciplines:

Wij hebben BrainSTARS ingezet in ons multidisciplinaire team: de leerkracht, de onderwijsassistent en de logopedist hebben meegewerkt. Ik denk dat met name de derde en vierde stelling voor hen zeker van toepassing waren: meer inzicht in de gevolgen van het NAH voor het kind/de jongere en meer begrip voor het gedrag van het kind/de jongere.

Een docent geeft het volgende aan over het resultaat van BrainSTARS op zijn kennis over NAH:

Ik heb als docent al de nodige kennis van en over NAH dus ik kan niet echt zeggen dat ik door BrainSTARS meer kennis heb ontvangen. Wel is het prettig dat je de kennis weer even opfrist.

Naast de gesloten vragen is aan ouders en andere betrokkenen de open vraag gesteld wat ze het meeste en het minste hebben gewaardeerd aan BrainSTARS.

Vier respondenten geven aan de bijeenkomsten met verschillende betrokkenen het meeste gewaardeerd te hebben. Opvallend is dat deze respondenten betrokkenen zijn van dezelfde jongere. De grootouder van deze jongere geeft aan dat de bijeenkomsten haar meer begrip hebben gegeven:

*Wat ik het meeste heb gewaardeerd, is:
* de manier waarop mijn kleinzoon benaderd wordt.
* de bijeenkomsten met gesprekken over mijn kleinzoon, waardoor ik beter begrijp wat er gebeurd is en wat de consequenties voor hem zijn.
* het afstemmen van de medewerkers op elkaar wat betreft begeleiding en behandeling.*

De moeder en de ambulante begeleider van dezelfde jongen spreken eveneens hun waardering voor de bijeenkomsten uit:

Wat ik het meeste heb gewaardeerd, zijn de bijeenkomsten en dan de ervaringen die onderling gedeeld worden.

Wat ik het meeste heb gewaardeerd, is dat iedereen bij elkaar zit, samen met de jongere en zijn moeder. Dat er met elkaar gesproken wordt, dat is effectief en efficiënt. Er wordt tijd genomen.

Vijf respondenten geven aan de uitleg of informatie in BrainSTARS het meeste te waarderen. Zo schrijft de vader van een twaalfjarig meisje:

Wat ik het meeste heb gewaardeerd, is de uitleg over het hoe en waarom.

De moeder van een vijfjarig meisje schrijft:

Wat ik het meeste heb gewaardeerd, is dat het heel duidelijk omschreven staat. Ik kon me er helemaal in vinden. Ik had bepaalde situaties ook meegemaakt, en dan is het fijn als het ook echt zwart op wit staat beschreven.

De orthopedagoog van de mytylschool geeft aan:

Ik vind BrainSTARS duidelijk, overzichtelijk en uitgebreid. Handig dat het onderverdeeld is in thema's.

Drie respondenten geven aan het inzicht of begrip dat ze door BrainSTARS hebben gekregen, het meeste te waarderen. Zo geeft een moeder van een negenjarig meisje aan:

Wat ik het meeste waardeer, is dat ik meer begrip krijg voor mijn dochter.

Een moeder van een twaalfjarig meisje schrijft:

Wat ik het meeste heb gewaardeerd, is dat BrainSTARS ons praktische handvatten heeft gegeven op het gebied van gedrag en meer inzicht in NAH.

Twee andere respondenten spreken hun waardering uit voor de begeleiding die is gegeven.

Zo geeft een grootvader aan:

Er is goede ondersteuning geboden aan onze dochter, hoe zij met onze kleindochter moet omgaan.

Op de vraag wat betrokkenen het minste hebben gewaardeerd aan BrainSTARS, geven zeven betrokkenen aan niets als minste te hebben gewaardeerd. Drie respondenten geven aan de moeilijkheid van het taalgebruik of het talige karakter van BrainSTARS het minste te waarderen. Zo schrijft de moeder van een twaalfjarig meisje:

Het taalgebruik is soms wat lastig te begrijpen voor 'leken'.

De orthopedagoog van de mytyschool geeft aan:

Het is veel informatie, wat voor sommige personen belemmerend kan werken om eraan te beginnen. BrainSTARS is erg talig voor ouders met lagere capaciteiten of leesproblemen. Misschien een DVD-versie per thema maken zodat ouders het ook kunnen horen?

Een moeder van een achtjarig meisje antwoordt op de vraag wat ze het minste heeft gewaardeerd dat de begeleiding nog zoekende is naar de beste aanpak in het gebruik van BrainSTARS:

Het is nog nieuw voor velen. Ook voor de begeleiding, dus zij moeten ook nog zoeken naar de beste aanpak.

De moeder van een vijftienjarige jongen mist praktische handvatten:

Er staan eigenlijk te weinig handvatten in om je kind te begeleiden.

Tot slot is aan ouders en andere betrokkenen gevraagd of ze opmerkingen hebben. De vaktherapeut beeldend i.o. geeft aan:

De bijeenkomsten in de Noorderbrug vind ik heel vernieuwend en mooi. Dit vind ik de kracht van het concept.

De moeder van een twaalfjarig meisje schrijft:

We zijn blij met dit programma en het geeft ons op verschillende gebieden houvast. We hadden het prettig gevonden als het geïntroduceerd was door het revalidatiecentrum (die kende het niet!!!)

De moeder van een vijfjarig meisje merkt op:

Ik denk dat er nog meer nagedacht moet worden over de opzet van BrainSTARS... Wat meer verhaal erbij van de persoon die het geeft.

De broer van een van de jongeren beveelt aan om meer interactief materiaal in BrainSTARS op te nemen, zoals video's en online content.

Evaluatie gezinsbegeleiders

Aantal respondenten

Tien gezinsbegeleiders hebben evaluatievragenlijsten ingevuld voor in totaal twaalf gezinnen. Negen gezinsbegeleiders hebben BrainSTARS toegepast en geëvalueerd in één gezin; één gezinsbegeleider heeft dat gedaan in drie gezinnen.

Naast de gezinsbegeleiders heeft één gedragskundige een evaluatievragenlijst ingevuld voor een gezin over wie de betrokken gezinsbegeleider ook een vragenlijst heeft ingevuld. Om de resultaten eenduidig te kunnen presenteren als de evaluatie van twaalf gezinnen vanuit het perspectief van de gezinsbegeleider, is ervoor gekozen de scores uit de evaluatievragenlijst van de gedragskundige niet mee te nemen in de hierop volgende rapportage. De toelichtingen die de gedragskundige heeft gegeven in de vragenlijst zijn wel meegenomen in de rapportage.

Evaluatie van het handboek BrainSTARS

Tabel 10 geeft een overzicht van het aantal gezinsbegeleiders dat BrainSTARS heeft gelezen en hun beoordeling van de volledigheid van BrainSTARS en het taalgebruik.

Tabel 10. *Aantal gezinsbegeleiders dat BrainSTARS heeft gelezen en beoordeling van de volledigheid en het taalgebruik*

		Frequentie	Percentage
BrainSTARS gelezen	Ja, helemaal	5	50.0
	Ja, gedeeltelijk	5	50.0
Beoordeling volledigheid	Volledig	7	70.0
	Onvolledig	1	10.0
	Weet ik niet	2	20.0
Beoordeling taalgebruik	Goed	8	80.0
	Te moeilijk	2	20.0

Alle gezinsbegeleiders hebben BrainSTARS gedeeltelijk of helemaal gelezen. Zeven van hen vinden BrainSTARS volledig. De gezinsbegeleider die BrainSTARS beoordeelt als onvolledig, geeft aan informatie te missen over de werking van de hersenen en de verschillende hersengebieden. Daarnaast geeft ze aan behoefte te hebben aan uitleg voor de interpretatie van een neuropsychologisch onderzoek. Wat betreft het taalgebruik geven acht van de tien begeleiders aan het als goed te beoordelen.

Bij de vraag aan welke hoofdstuk(ken) ze het meeste hebben gehad, vinken alle begeleiders het hoofdstuk 'Ontwikkelingsstadia' aan (hoofdstuk 4). Andere veel gekozen hoofdstukken zijn 'Inleiding over NAH bij kinderen en pubers' (hoofdstuk 2), 'Gevolgen van NAH' (hoofdstuk 3) en 'Index voor probleembenadering' (hoofdstuk 7): op elk van deze drie hoofdstukken valt de keuze van acht begeleiders.

Evaluatie van de handleiding BrainSTARS

Aan de tien gezinsbegeleiders is niet alleen gevraagd wat ze van het handboek BrainSTARS vinden, maar ook wat ze vinden van de 'Handleiding BrainSTARS. Toepassing in gezinnen met een kind met niet-aangeboren hersenletsel'. Aan de gezinsbegeleiders zijn twee stellingen voorgelegd over de handleiding. Tabel 11 geeft een overzicht van de reacties op deze stellingen.

Tabel 11. *Beoordeling handleiding BrainSTARS*

De handleiding geeft bruikbare handvatten voor de toepassing van BrainSTARS	Frequentie	Percentage
Helemaal mee oneens	0	0
Grotendeels mee oneens	0	0
Niet eens/niet oneens	1	10.0
Grotendeels mee eens	5	50.0
Helemaal mee eens	3	30.0
Weet ik niet	1	10.0
De invulling van bijeenkomsten zoals beschreven in de handleiding, is goed toe te passen in de praktijk	Frequentie	Percentage
Helemaal mee oneens	0	0
Grotendeels mee oneens	1	10.0
Niet eens/niet oneens	2	20.0
Grotendeels mee eens	4	40.0
Helemaal mee eens	1	10.0
Weet ik niet	2	20.0

Acht van de tien begeleiders vinden dat de handleiding bruikbare handvatten geeft voor de toepassing van BrainSTARS. De helft van de begeleiders is het er grotendeels of helemaal mee eens dat de invulling van de bijeenkomsten, zoals beschreven in de handleiding, goed te passen is in de praktijk. Enkele begeleiders geven aan dat er meer bijeenkomsten nodig zijn dan de handleiding aangeeft.

Invulling van de handleiding is goed. Wel merk ik dat de drie bijeenkomsten te weinig zijn.

De bijeenkomsten duren erg lang wanneer je precies de handleiding volgt. Ik heb de 'opdrachten' voor de eerste bijeenkomst daarom opgesplitst en verdeeld over twee bijeenkomsten.

Bij het begrijpen en beïnvloeden van gedrag hebben wij in het eerste deel wat meer tijd genomen om het juist probleemgedrag van ouders helder te krijgen. Het eerste huisbezoek hebben we in tweeën opgesplitst. Het was voor ouders ook teveel in één keer.

Evaluatie van het proces

Hulpvraag

Tabel 12 geeft de hulpvragen weer waarvoor BrainSTARS is ingezet bij de twaalf gezinnen.

Tabel 12. *Hulpvraag waarvoor BrainSTARS wordt ingezet*

	Frequentie	Percentage
Informatie over NAH en de gevolgen ervan voor het kind/de jongere	9	75.0
Hulp bij het begrijpen en beïnvloeden van het gedrag van het kind/de jongere	9	75.0
Hulp bij afstemming van de begeleiding van verschillende betrokkenen	6	50.0
Niet van toepassing, er is geen directe relatie tussen BrainSTARS en de hulpvraag van het gezin	1	8.3
Andere hulpvraag	2*	16.7

- * 1) Draagkracht van ouders vergroten in het begeleiden van hun kind met NAH
- 2) Hoe om te gaan met de woordvindingsstoornis

Bij de meeste gezinnen is BrainSTARS ingezet voor de vraag om informatie over NAH en de gevolgen ervan en hulp bij het begrijpen en beïnvloeden van het gedrag.

Betrokkenen

Tabel 13 geeft een overzicht van de naasten die de gezinsbegeleiders bij de toepassing van BrainSTARS in de twaalf gezinnen hebben betrokken.

Tabel 13. *Naasten die de gezinsbegeleiders hebben betrokken bij BrainSTARS*

	Frequentie	Percentage
Ouders	11	91.7
Broertjes en zusjes	6	50.0
Grootouders	3	25.0
Leerkracht/docent	5	41.7
Intern begeleider	2	16.7
Ambulant begeleider	1	8.3
Buren	1	8.3
Anders	5	41.7

Anderen die bij de inzet van BrainSTARS zijn betrokken, zijn een oom/tante, begeleider van een zelfstandigheidstraining, een ergotherapeut/psycholoog, een buddy (student), een rouw- en verliestherapeut en een werkbegeleider op een werkervaringsplek.

Belemmeringen

Bij negen van de twaalf gezinnen geven gezinsbegeleiders aan belemmeringen te hebben ervaren bij de inzet van BrainSTARS, hoewel ze bij aanvang slechts bij drie gezinnen problemen signaleerden die de inzet van BrainSTARS in de weg zouden kunnen staan.

Tabel 14 geeft een overzicht van de belemmeringen die de gezinsbegeleiders hebben ervaren.

Tabel 14. *Belemmeringen bij de inzet van BrainSTARS*

	Frequentie	Percentage
Nederlandse leesvaardigheid van ouders	1	8.3
Opleidingsniveau van ouders	1	8.3
Beschikbare tijd van ouders	4	33.3
Beschikbare tijd van betrokkenen in het onderwijs	1	8.3
Motivatie van betrokkenen in het onderwijs	1	8.3
Motivatie van andere betrokkenen	1	8.3
Andere belemmering(en)	6	50.0

De beschikbare tijd van ouders is de meest genoemde belemmering bij de inzet van BrainSTARS. Andere belemmeringen die de gezinsbegeleiders noemen, zijn gezinsomstandigheden en -problemen, het verwerkingsproces en de belastbaarheid van ouders, moeizame communicatie tussen ouders en school, relatieproblemen van ouders en terugval in het ziekteproces van het kind.

Wijze van aanbieden van aan ouders

In tabel 15 is weergegeven hoe de gezinsbegeleiders het handboek BrainSTARS aan ouders hebben aangeboden.

Tabel 15. *Wijze van aanbieden van het handboek BrainSTARS*

	Frequentie	Percentage
Hele handboek aangeboden	0	0
Eén hoofdstuk in zijn geheel aangeboden	1	8.3
Meerdere hoofdstukken in hun geheel aangeboden	2	16.7
Delen van bepaalde hoofdstukken aangeboden	8	66.7
Leeswijzer uitgereikt	1	8.3
Anders*	2	16.7

Bij acht gezinnen heeft de begeleider delen van bepaalde hoofdstukken aangeboden. Van de twee begeleiders die 'Anders' hebben ingevuld, geeft één begeleider aan niets te hebben uitgereikt aan ouders. De ander geeft aan een powerpointpresentatie te hebben gemaakt waarin het schema met ontwikkelingsgebieden is in gescand.

Bijeenkomsten

Tabel 16 geeft een overzicht van het aantal bijeenkomsten dat de gezinsbegeleiders per gezin hebben georganiseerd met ouders en andere betrokkenen. Daarnaast geeft de tabel een overzicht van de hoeveel tijd die de gezinsbegeleider gemiddeld per bijeenkomst heeft geïnvesteerd in de organisatie en voorbereiding.

Tabel 16. *Aantal bijeenkomsten en organisatie- en voorbereidingstijd*

		Frequentie	Percentage
Aantal bijeenkomsten	Geen enkele	3	25.0
	1	3	25.0
	2	2	16.7
	3	3	25.0
	4	1	8.3
Organisatie- en voorbereidingstijd per bijeenkomst	Minder dan 2 uur	3	25.0
	2 tot 3 uur	5	41.7
	3 tot 4 uur	0	0
	4 tot 5 uur	0	0
	5 tot 6 uur	1	8.3

Het aantal bijeenkomsten dat per gezin is georganiseerd gedurende de pilot, varieert van geen bijeenkomst tot vier bijeenkomsten. De meeste gezinsbegeleiders hebben per bijeenkomst gemiddeld twee tot drie uur geïnvesteerd in de organisatie en voorbereiding ervan. Van de gezinsbegeleiders die minder dan twee uur per bijeenkomst geïnvesteerd hebben in de organisatie en voorbereiding, hebben twee begeleiders beide één bijeenkomst georganiseerd; de andere begeleider heeft twee bijeenkomsten georganiseerd. De begeleider die vijf tot zes uur heeft geïnvesteerd per bijeenkomst, heeft twee bijeenkomsten georganiseerd.

Bij vier gezinnen heeft de begeleider de jongere zelf bij één of meerdere bijeenkomsten betrokken. In tabel 17 is weergegeven wat het betrekken van de jongere in een of meerdere bijeenkomsten heeft opgeleverd volgens de gezinsbegeleider.

Tabel 17. *Resultaten van het betrekken van de jongere bij de bijeenkomst(en)*

Meer begrip van de verschillende betrokkenen voor de jongere	Frequentie	Percentage
Grotendeels mee eens	2	16.7
Helemaal mee eens	2	16.7
Het gaf de jongere het gevoel eigen regie te kunnen voeren	Frequentie	Percentage
Niet eens/niet oneens	3	25.0
Helemaal mee eens	1	8.3
Het was (te) confronterend voor de jongere	Frequentie	Percentage
Grotendeels mee oneens	2	16.7
Niet eens/niet oneens	1	8.3
Grotendeels mee eens	1	8.3
Het bemoeilijkte het gesprek tussen de verschillende betrokkenen	Frequentie	Percentage
Helemaal mee oneens	2	16.7
Niet eens/niet oneens	2	16.7

Alle gezinsbegeleiders zijn het er grotendeels of helemaal eens dat het betrekken van de jongere bij de bijeenkomst(en) resulteert in meer begrip voor de jongere. Op de overige stellingen zijn de reacties minder eenduidig en geven begeleiders een minder uitgesproken oordeel (niet eens/niet oneens).

BrainSTARS in verhouding tot andere methodieken en tools

Bij zeven van de twaalf gezinnen zijn naast BrainSTARS andere methodieken en tools ingezet. Bij zes gezinnen geven de gezinsbegeleiders aan dat BrainSTARS goed toe te passen is in combinatie met andere methodieken en tools; bij één gezin geeft de gezinsbegeleider aan dat BrainSTARS redelijk toe te passen is in combinatie met andere methodieken en tools.

Methodieken en tools die naast BrainSTARS zijn toegepast, zijn:

- Praktisch Pedagogische Gezinsbegeleiding (PPG): 4 gezinnen
- Competentiegericht werken: 3 gezinnen
- Intensieve Orthopedagogische Gezinsbehandeling (IOG): 2 gezinnen
- Hooi op je vork voor jongeren: 2 gezinnen
- Video Interactie Begeleiding (VIB): 1 gezin
- ABC-analyse: 1 gezin
- Lotgenotencontact: 1 gezin

Acceptatie en verliesverwerking

Begeleiders van vijf gezinnen geven aan BrainSTARS gebruikt te hebben voor acceptatie en verliesverwerking. Begeleiders van zeven gezinnen hebben aandacht besteed aan acceptatie en verliesverwerking vóór de inzet van

BrainSTARS; begeleiders van vijf gezinnen hebben dat gedaan tijdens de inzet van BrainSTARS. Begeleiders van twee gezinnen geven aan niet expliciet aandacht besteed te hebben aan acceptatie en verliesverwerking.

Evaluatie van de resultaten

De volgende tabellen presenteren de resultaten van de toepassing van BrainSTARS volgens beoordeling van de gezinsbegeleiders.

Resultaten voor ouder(s) verzorger(s)

Tabel 18 geeft een overzicht van de reacties van de gezinsbegeleiders op de stellingen over de resultaten van BrainSTARS voor ouder(s)/verzorger(s).

Tabel 18. *Resultaten van BrainSTARS voor ouder(s)/verzorger(s)*

Dankzij BrainSTARS hebben de ouder(s)/verzorger(s) meer kennis over NAH en de gevolgen ervan	Frequentie	Percentage
Helemaal mee oneens	0	0
Grotendeels mee oneens	1	8.3
Niet eens/niet oneens	0	0
Grotendeels mee eens	7	58.3
Helemaal mee eens	3	25.0
Weet ik niet	1	8.3
Dankzij BrainSTARS hebben de ouder(s)/verzorger(s) meer inzicht in de gevolgen van het NAH voor het kind/de jongere	Frequentie	Percentage
Helemaal mee oneens	0	0
Grotendeels mee oneens	0	0
Niet eens/niet oneens	0	0
Grotendeels mee eens	6	50.0
Helemaal mee eens	4	33.3
Weet ik niet	2	16.7
Dankzij BrainSTARS hebben de ouder(s)/verzorger(s) meer begrip voor het gedrag van het kind/de jongere	Frequentie	Percentage
Helemaal mee oneens	0	0
Grotendeels mee oneens	0	0
Niet eens/niet oneens	1	8.3
Grotendeels mee eens	4	33.3
Helemaal mee eens	5	41.7
Weet ik niet	2	16.7
Dankzij BrainSTARS hebben de ouder(s)/verzorger(s) meer handvatten om het gedrag van het kind/de jongere te beïnvloeden	Frequentie	Percentage
Helemaal mee oneens	0	0
Grotendeels mee oneens	1	8.3
Niet eens/niet oneens	5	41.7
Grotendeels mee eens	1	8.3
Helemaal mee eens	3	25.0
Weet ik niet	2	16.7

De meeste gezinsbegeleiders zijn het er grotendeels of helemaal mee eens dat BrainSTARS ouder(s)/verzorger(s) resulteert in meer kennis over NAH en de gevolgen ervan, meer inzicht in de gevolgen van het NAH en meer begrip voor het gedrag van het kind/de jongere. De meningen zijn verdeeld over de vraag of BrainSTARS ouder(s)/verzorger(s) meer handvatten biedt om het gedrag van het kind/de jongere te beïnvloeden.

Resultaten voor andere betrokkenen

Tabel 19 geeft een overzicht van de beoordeling van de gezinsbegeleiders over de resultaten van BrainSTARS voor andere betrokkenen. In de tabel zijn alleen de negen kinderen weergegeven bij wie, naast het gezin, andere sleutelfiguren uit de omgeving zijn betrokken in het BrainSTARS-traject.

Tabel 19. Resultaten van BrainSTARS voor andere betrokkenen

Dankzij BrainSTARS hebben andere betrokkenen meer kennis over NAH en de gevolgen ervan	Frequentie	Percentage
Helemaal mee oneens	0	0
Grotendeels mee oneens	1	11.1
Niet eens/niet oneens	1	11.1
Grotendeels mee eens	3	33.3
Helemaal mee eens	1	11.1
Weet ik niet	3	33.3
Dankzij BrainSTARS hebben andere betrokkenen meer inzicht in de gevolgen van het NAH voor het kind/de jongere	Frequentie	Percentage
Helemaal mee oneens	0	0
Grotendeels mee oneens	0	0
Niet eens/niet oneens	1	11.1
Grotendeels mee eens	3	33.3
Helemaal mee eens	1	11.1
Weet ik niet	4	44.4
Dankzij BrainSTARS hebben andere betrokkenen meer begrip voor het gedrag van het kind/de jongere	Frequentie	Percentage
Helemaal mee oneens	0	0
Grotendeels mee oneens	1	11.1
Niet eens/niet oneens	1	11.1
Grotendeels mee eens	3	33.3
Helemaal mee eens	1	11.1
Weet ik niet	3	33.3
Dankzij BrainSTARS hebben andere betrokkenen meer handvatten om het gedrag van het kind/de jongere te beïnvloeden	Frequentie	Percentage
Helemaal mee oneens	0	0
Grotendeels mee oneens	2	22.2
Niet eens/niet oneens	3	33.3
Grotendeels mee eens	1	11.1
Helemaal mee eens	0	0
Weet ik niet	3	33.3
Dankzij BrainSTARS is er een betere afstemming tussen de verschillende betrokkenen	Frequentie	Percentage
Helemaal mee oneens	0	0
Grotendeels mee oneens	3	33.3
Niet eens/niet oneens	1	11.1
Grotendeels mee eens	4	44.4
Helemaal mee eens	1	11.1
Weet ik niet	0	0

In vergelijking met de resultaten voor de ouder(s)/verzorger(s) zijn bovenstaande resultaten voor de andere betrokkenen minder uitgesproken positief. Uitgaande van de toelichtingen bij de antwoorden, is de verklaring hiervoor dat de vier tot vijf maanden die beschikbaar waren voor het toepassen en evalueren van BrainSTARS, een te korte periode was. Meerdere gezinsbegeleiders geven aan dat goede evaluatie van de resultaten nog niet goed mogelijk is.

Het proces is nog volop in de uitvoerende fase, voor dit gezin komt de evaluatie eigenlijk net iets te vroeg.

Ik heb geen bijeenkomsten georganiseerd zoals vermeld in de handleiding. Ik heb ouders twee keren samen gesproken om uitleg te geven. Een keer broer gesproken en een keer juf en moeder samen. Het traject moet nog goed vorm krijgen.

Nog maar één bijeenkomst met leerkracht erbij gehad, dus het is nog niet goed te peilen wat het uitwerkt. Heel veel dingen waren in de thuissituatie al besproken, uitgelegd en benoemd. Wat wel heel duidelijk is, is dat de logopediste een andere benadering door het gesprek rondom BrainSTARS en NAH heeft gekregen.

Ik heb niet eens/niet oneens ingevuld omdat er nog twee bijeenkomsten gepland staan. BrainSTARS is dus nog niet afgerond. Kun je na gaan hoe positief de antwoorden nu al zijn!

Resultaten voor gezinsbegeleiders

Tot slot hebben gezinsbegeleiders aangegeven wat BrainSTARS voor hen zelf heeft opgeleverd. Tabel 20 geeft een overzicht van de resultaten van BrainSTARS voor de gezinsbegeleiders.

Tabel 20. Resultaten van BrainSTARS voor de gezinsbegeleiders

Resultaten voor gezinsbegeleiders	Frequentie	Percentage
Meer kennis over NAH bij kinderen en jongeren	6	50.0
Handvatten in de begeleiding van gezinnen	10	83.3
Anders*	2	16.7
Niets	0	0

* Eén gezinsbegeleider geeft aan BrainSTARS te beschouwen als een nieuwe praktisch uitvoerbare methodiek om mee te werken en gezinnen van handvatten te voorzien. Een begeleider van een gezin waarbij BrainSTARS door omstandigheden niet goed van de grond is gekomen, geeft aan BrainSTARS nu in te gaan zetten bij een ander gezin en verwacht de meerwaarde van BrainSTARS te gaan ontdekken. Een gedragskundige geeft aan BrainSTARS te beschouwen als een methode die begrijpelijk is voor cliënten en goed toe te passen is in de praktijk.

Naast de gesloten vragen is aan gezinsbegeleiders de open vraag gesteld wat ze het meeste en het minste hebben gewaardeerd aan BrainSTARS. Tien gezinsbegeleiders spreken hun waardering uit voor met name de volledigheid en duidelijkheid van BrainSTARS en de handvatten die het boek biedt. Twee gezinsbegeleiders hebben geen antwoord gegeven op de vraag wat ze het meeste aan BrainSTARS waarden.

Wat ik het meeste waardeer, is dat het zo'n compleet boek is met zoveel informatie en handvatten.

Wat ik het meeste waardeer, is dat het een compleet handboek is waar je goed mee aan de slag kunt gaan. Veel informatie, nuttig en helpend om de problematiek te begrijpen.

BrainSTARS heeft mij een route geboden die ik kon bewandelen door het bos met bomen dat NAH heet. Stap voor stap kon ik zo het gezin begeleiden. Ook voor ouders was het goed te behappen. Heldere omschrijving van de probleemgebieden.

Wat ik het meeste waardeer, is het totaal waarin zoveel informatie staat die je goed kunt inzetten en die ook heel doelgericht is. Door BrainSTARS kun je in minder tijd effectiever werken. Het is heel doelgericht werken met veel mogelijkheden daarbinnen.

BrainSTARS is heel duidelijk en overzichtelijk. Super dat er ook richtlijnen bij zitten hoe BrainSTARS het beste te kunnen toepassen.

Op de vraag wat ze het minste gewaardeerd hebben, geven drie gezinsbegeleiders opmerkingen over de kwaliteit van de map. Opgemerkt wordt dat het boek groot en zwaar is en dunne bladzijden heeft. Eén begeleider beveelt aan de map ook digitaal uit te geven. Naast de kwaliteit van de map merkt één gezinsbegeleiders graag te willen zien dat de tips aan het einde van het boek beter toepasbaar zijn:

Graag betere toepasbaarheid ten aanzien van de tips op het einde van het boek: hoe ouders met het kind om kunnen gaan, nieuw gedrag aan kunnen leren, etc.

Een andere gezinsbegeleider geeft aan handvatten voor ouders te missen:

Het is even zoeken hoe het handboek te gebruiken. Daarnaast zou ik graag meer handvatten voor ouders willen terugvinden.

Een gedragskundige geeft aan dat de map nog vrij onoverzichtelijk is:

De map is nog redelijk onoverzichtelijk. Je moet hem in zijn geheel doorgenomen hebben om er een goede manier van werken mee te ontwikkelen.

Zeven gezinsbegeleiders geven geen opmerkingen op de vraag wat ze het minste hebben gewaardeerd.

Tot slot is aan de begeleiders gevraagd of ze nog opmerkingen hebben over BrainSTARS:

Ik heb er veel aan gehad en vindt het een prima methode om mee te werken!

Ik ben er erg blij mee en hoop het nog in veel gezinnen te kunnen inzetten. Ik wil ook gaan kijken of ik het kan inzetten bij ouders met NAH en hun kinderen.

Samenvatting en conclusie

BrainSTARS is een veelbelovend hulpmiddel voor psycho-educatie, het begrijpen en beïnvloeden van gedrag en afstemming tussen betrokkenen in en buiten het gezin. Dat bleek uit een kleinschalige pilot in elf gezinnen, uitgevoerd in het najaar van 2011 door vier zorgorganisaties aan de hand van een Nederlandstalige conceptversie van BrainSTARS. Op basis van de ervaringen in de pilot is de conceptversie doorontwikkeld tot een Nederlandstalig handboek. Daarnaast is een handleiding uitgegeven om gezinsbegeleiders en gedragskundigen praktische adviezen te geven voor de toepassing van BrainSTARS in de ambulante gezinsbegeleiding: *'Handleiding BrainSTARS. Toepassing in gezinnen met een kind met niet-aangeboren hersenletsel'* (Gijzen, Hurkmans & Zadoks, 2012).

Om de toepassing van BrainSTARS aan de hand van deze handleiding te evalueren, hebben negen zorgorganisaties van september 2012 tot en met januari 2013 BrainSTARS toegepast in de ambulante begeleiding van twaalf gezinnen met een kind met NAH. Bij negen van deze gezinnen zijn ook andere sleutelfiguren uit de omgeving betrokken, zoals grootouders, de docent en de intern begeleider. Ter evaluatie van de toepassing hebben de gezinsbegeleiders en deze sleutelfiguren een vragenlijst ingevuld.

De evaluatie geeft inzicht in zowel de werkwijze als de resultaten van de toepassing van BrainSTARS. Wat betreft de werkwijze waren de adviezen in de handleiding het uitgangspunt. De handleiding geeft volgens de meeste begeleiders bruikbare handvatten voor de toepassing van BrainSTARS, hoewel verschillende van hen wel aangeven dat er meer bijeenkomsten nodig zijn dan de handleiding aangeeft. Voor de negen gezinnen bij wie anderen in het BrainSTARS-traject zijn betrokken, hebben de gezinsbegeleiders gezamenlijke bijeenkomsten georganiseerd, variërend van één bijeenkomst tot vier bijeenkomsten gedurende vier tot vijf maanden. Vier gezinsbegeleiders hebben ook de jongere met NAH betrokken bij de bijeenkomst(en), wat resulteerde in (meer) begrip voor de jongere.

Alle gezinsbegeleiders vinden dat BrainSTARS handvatten biedt in de begeleiding van gezinnen. Daarnaast geeft ruim de helft van de begeleiders aan dat BrainSTARS hen meer kennis geeft over NAH bij kinderen en jongeren. De begeleiders zien dat BrainSTARS bij ouder(s)/verzorger(s) resulteert in meer kennis over NAH, meer inzicht in de gevolgen van het NAH voor het kind en meer begrip voor het gedrag van het kind. De periode voor toepassing en evaluatie van BrainSTARS was voor verschillende begeleiders te kort om goede conclusies te trekken over de resultaten voor de andere betrokkenen dan ouders.

De meeste betrokkenen uit de omgeving van het kind zien zelf al wel resultaat van de inzet van BrainSTARS, zoals een betere afstemming, meer kennis over NAH, meer begrip voor het gedrag van het kind en handvatten om het gedrag te beïnvloeden. Betrokkenen waarderen met name de gezamenlijke bijeenkomsten: die bieden hen de mogelijkheid om ervaringen uit te wisselen en gezamenlijk af te stemmen.

Al met al heeft BrainSTARS zijn waarde bewezen voor de ambulante begeleiding van gezinnen met een kind met NAH: *"Het is een mooie methode die een grote rol kan spelen in de dagelijkse praktijk en veel toe kan voegen,"* aldus een gedragskundige. Reden genoeg om samen met enthousiaste revalidatie- en onderwijsinstellingen de toepassingsmogelijkheden van BrainSTARS in die sectoren te verkennen en de kracht van BrainSTARS als verbindende schakel uit te breiden!

Bijlage 1

Vragenlijst beginsituatie pilot BrainSTARS

In het kader van de pilot dient de gezinsbegeleider of gedragsdeskundige deze vragenlijst in te vullen bij aanvang van de inzet van BrainSTARS in een gezin. De vragenlijst omvat 35 items over de achtergrondgegevens van het kind en diens gezin, het onderwijs aan het kind, de begeleiding van het gezin en de inzet van BrainSTARS. De vragenlijst omvat voornamelijk multiple choice-vragen, waarbij u kunt aanvinken welk antwoord van toepassing is. Soms kunt u meerdere antwoorden kiezen. Dit staat bij de betreffende vragen aangegeven. Naar verwachting duurt het invullen van de vragenlijst een kwartier tot twintig minuten.

Gegevens invuller

1) **Organisatie:**

2) **Naam:**

3) **Functie:**

- Gezinsbegeleider
- Gedragsdeskundige
- Anders, namelijk:

4) **E-mail:**

5) **Telefoonnummer:**

6) **Datum van invullen van deze vragenlijst:**

Gegevens kind/jongere

7) **Naam:**

8) **Sekse:**

- Jongen
- Meisje

9) **Leeftijd op dit moment:**

10) **Geboortedatum:**

11) **Op welke datum is het NAH ontstaan? (noem de datum eventueel bij benadering als je deze niet precies kunt aangeven):**

12) **Is bekend of het letsel diffuus (verspreid) of focaal (plaatselijk) is?**

- Ja, er is sprake van diffuus (verspreid) letsel
- Ja, er is sprake van focaal (plaatselijk) letsel
- Nee, dat is onbekend
- Weet niet of bekend is of letsel diffuus/focaal is

13) Is er een officiële diagnose gesteld wat betreft de ernst van het letsel, op basis van bijvoorbeeld de Glasgow Coma Scale of de duur van het bewustzijnsverlies?

- Ja namelijk licht letsel, en deze diagnose is gebaseerd op basis van...
- Ja namelijk matig letsel, en deze diagnose is gebaseerd op basis van...
- Ja namelijk ernstig letsel, en deze diagnose is gebaseerd op basis van...
- Nee, er is geen officiële diagnose gesteld wat betreft ernst van het letsel
- Weet niet of er een officiële diagnose is gesteld wat betreft ernst van het letsel

14) Is het type letsel nog op een andere manier benoemd, zoals de locatie van het letsel?

- Ja, namelijk:
- Nee, het type letsel is niet nog op een andere manier benoemd
- Weet niet of type letsel al dan niet nog op een andere manier is benoemd

15) Wat is de toedracht van het NAH?

- Verkeersongeval
- Ongeval in huis
- Infectie (encephalitis, meningitis)
- Cerebro vasculair accident (CVA): herseninfarct of hersenbloeding
- Hersentumor
- Epilepsie
- Hydrocephalus
- Metabole aandoening
- Degeneratieve ziekte
- Zuurstofgebrek (hypoxie/anoxie) ten gevolge van een hartstilstand
- Zuurstofgebrek (hypoxie/anoxie) ten gevolge van bijna-verdrinking
- Zuurstofgebrek (hypoxie/anoxie) ten gevolge van strangulatie (verstikking)
- Zuurstofgebrek (hypoxie/anoxie) ten gevolge van rookvergiftiging
- Intoxicatie (drugs, alcohol)
- Anders, namelijk:

16) Door wie is het NAH destijds beoordeeld?

- Huisarts
- Spoedeisende Hulp ziekenhuis (SEH)
- Spoedeisende Hulp ziekenhuis (SEH) gevolgd door 24 uur opname
- Langere opname ziekenhuis, namelijk:
- Anders, namelijk:

17) Is het kind of de jongere bekend met andere diagnoses (een gedragsprobleem, psychisch probleem, leerprobleem of ziekte)? (het is mogelijk meerdere antwoorden aan te vinken)

Ja, ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder)

Ja, ADD (Attention Deficit Disorder)

Ja, autisme of een aan autisme verwante stoornis, namelijk:

Ja, ODD (Oppositional Defiant Disorder)

Ja, CD (Conduct Disorder)

Ja, angststoornis, namelijk:

Ja, depressie

Ja, dyslexie

Ja, dyscalculie

Ja, NLD (Non-verbal Learning Disabilities)

Ja, een ziekte of aandoening, namelijk:

Nee

18) Zijn er andere behandelaars bij het kind of de jongere betrokken? Dit betreft ook behandelaars die om een andere reden dan het NAH betrokken zijn (*het is mogelijk meerdere antwoorden aan te vinken*).

- Ja, namelijk een arts
- Ja, namelijk een fysiotherapeut
- Ja, namelijk een ergotherapeut
- Ja, namelijk een logopedist
- Anders, namelijk:
- Nee

Gezin

19) Wat is de samenstelling van het gezin waar het kind het grootste deel van de tijd vertoeft (kinderen buiten beschouwing latende)?

- Twee biologische ouders
- Eén biologische ouder
- Eén biologische ouder en een stiefouder
- Anders, namelijk:

20) Hoeveel kinderen telt het gezin (aantal inclusief het kind met NAH)?

- Eén kind
- Twee kinderen
- Drie kinderen
- Vier kinderen
- Vijf kinderen
- Zes kinderen
- Anders, namelijk:

21) Wat is de hulpvraag van het gezin? Hiermee bedoelen we niet alleen de hulpvraag waarvoor BrainSTARS ingezet wordt, maar de hulpvraag of -vragen van het gezin in het algemeen (*het is mogelijk meerdere antwoorden aan te vinken*).

- Informatie over NAH en de gevolgen ervan voor het kind/de jongere
- Hulp bij het begrijpen en beïnvloeden van het gedrag van het kind/de jongere
- Hulp bij afstemming van de begeleiding van verschillende betrokkenen
- Begeleiding bij de opvoeding
- Begeleiding bij het vinden van het juiste onderwijs/de juiste dagbesteding
- Begeleiding bij het vinden van een geschikte woonomgeving
- Begeleiding bij verwerking en acceptatie van verlies
- Anders, namelijk:

22) Zijn er problemen in het gezin die de inzet van BrainSTARS in de weg staan of bemoeilijken? (*het is mogelijk meerdere antwoorden aan te vinken*).

- Ja, financiële problemen
- Ja, relatieproblemen
- Ja, psychisch probleem ouder(s), namelijk:
- Ja, ziekte of lichamelijke aandoening ouder(s), namelijk:
- Ja, verslaving ouder(s), namelijk:
- Ja, anders, namelijk:
- Nee

Onderwijs

23) Naar welk onderwijs of dagbesteding gaat het kind of de jongere op dit moment?

- Regulier basisonderwijs, groep:
- Regulier voorgezet onderwijs, klas:
- Basis speciaal onderwijs, groep:
- Voortgezet speciaal onderwijs, klas:
- Observatieklas voor leerlingen met NAH
- Transitieklas voor leerlingen met NAH
- Dagbesteding, namelijk:
- Anders, namelijk:

24) Ontvangt het kind of de jongere leerlinggebonden financiering (een rugzakje)?

- Ja, sinds:
- Nee
- Nog niet, maar is/wordt wel aangevraagd

Begeleiding

25) Is er nog een andere uitvoerende betrokken bij de gezinsbegeleiding/behandeling naast uzelf?

- Ja
- Nee > *ga verder met vraag 26*

Gegevens uitvoerder 2:

Naam:

Functie:

- Gezinsbegeleider
- Gedragsdeskundige
- Anders, namelijk:

26) Aanvangsdatum van de begeleiding/behandeling:

27) Einddatum van de begeleiding/behandeling (indien bekend/van toepassing)

28) Aanvangsdatum inzet BrainSTARS:

29) Hoe vaak begeleidt u en/of de mede-uitvoerder van de gezinsbegeleiding/behandeling dit gezin?

- Minder dan 1 keer per maand
- 1 keer per maand
- 2 keer per maand
- 3-4 keer per maand
- 5 keer per maand of vaker

30) Wat is de gemiddelde duur van elk begeleidingsmoment?

- Minder dan 1 uur
- 1 uur
- Meer dan 1 uur maar minder dan 2 uur
- 2 uur
- Meer dan 2 uur maar minder dan 3 uur
- 3 uur
- Meer dan 3 uur

31) Voor welke zorg-/hulp-/behandelvraag wilt u BrainSTARS inzetten?

32) Wat is uw doelstelling van de inzet van BrainSTARS in dit gezin? (het is mogelijk meerdere antwoorden aan te vinken).

- Afstemming tussen betrokkenen
- Psycho-educatie
- Begrijpen en beïnvloeden van het gedrag
- Anders, namelijk:

33) Wie bent u van plan bij de inzet van BrainSTARS te betrekken? (het is mogelijk meerdere antwoorden aan te vinken).

- Ouders
- Broertjes en zusjes
- Leerkracht/docent
- Intern begeleider
- Ambulant begeleider
- Zorgcoördinator
- Begeleider(s) van de woongroep
- Grootouders
- Andere familieleden, namelijk:
- Buren
- Begeleider(s) van de sportclub, namelijk (sport invullen):
- Anders, namelijk:

34) Verwacht u dat er belemmeringen zijn ten aanzien van de inzet van BrainSTARS? (het is mogelijk meerdere antwoorden aan te vinken).

- Ja, de Nederlandse leesvaardigheid van ouders
- Ja, het opleidingsniveau van ouders
- Ja, de beschikbare tijd van ouders
- Ja, de motivatie van ouders
- Ja, de beschikbare tijd van de betrokkenen in het onderwijs/bij de dagbesteding
- Ja, de motivatie van de betrokkenen in het onderwijs/bij de dagbesteding
- Ja, de beschikbare tijd van andere betrokkenen, namelijk:
- Ja, de motivatie van andere betrokkenen, namelijk:
- Anders, namelijk:
- Nee

35) Overige opmerkingen:

Bijlage 2

Vragenlijst eindsituatie pilot BrainSTARS voor ouders, docenten en andere betrokkenen

Deze vragenlijst gaat over uw ervaringen met BrainSTARS. Een groot deel van de vragen zijn meerkeuzevragen, waarbij u kunt aanvinken welk antwoord van toepassing is. Soms kunt u meerdere antwoorden kiezen. Dit staat bij de betreffende vragen aangegeven.

Naar verwachting duurt het invullen van de vragenlijst een kwartier. Bij voorbaat hartelijk dank voor het invullen. Uw antwoorden nemen we mee in de verdere ontwikkeling van BrainSTARS!

Gegevens invuller

1) Naam:

2) Wat is uw relatie ten opzichte van het kind of de jongere voor wie BrainSTARS is ingezet? Ik ben:

- Ouder
- Grootouder
- Ander familielid, namelijk:
 - Leerkracht/docent
 - Intern begeleider
 - Zorgcoördinator
 - Ambulant begeleider
 - Begeleider van een woongroep
 - Buurman/buurvrouw
 - Begeleider van een sportclub
- Anders, namelijk:

3) Datum van invullen van deze vragenlijst:

Gegevens kind/jongere

4) Naam:

5) Leeftijd op dit moment:

6) Geboortedatum:

BrainSTARS

7) Heeft u (een deel van) BrainSTARS gelezen?

- Ja, helemaal
- Ja, gedeeltelijk
- Nee > *ga verder met vraag 9*

8) Wat vindt u van het taalgebruik in BrainSTARS?

- Taalgebruik is te eenvoudig
- Taalgebruik is goed
- Taalgebruik is te moeilijk

Geef bij de volgende vragen uw antwoord op een schaal van 1 (= heel slecht) - 10 (= heel goed).

9) Wat vindt u van de aansluiting van BrainSTARS op uw vraag/vragen?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

10) Wat vindt u van de begeleiding die u kreeg in het gebruik van BrainSTARS?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

11) Wat vindt u van de bijeenkomst(en) die in het kader van BrainSTARS is/zijn georganiseerd voor de verschillende betrokkenen?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

0 Er zijn geen bijeenkomst(en) georganiseerd
0 Ik was niet aanwezig bij de bijeenkomst(en)

Geef eventueel een toelichting bij uw antwoord(en). Vermeld hierbij het nummer van de vraag waarop uw antwoord betrekking heeft.

Wat heeft de inzet van BrainSTARS volgens u opgeleverd? Vink bij de volgende stellingen steeds één antwoord aan.

12) Dankzij BrainSTARS is er een betere afstemming tussen de verschillende betrokkenen.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
0	0	0	0	0	0

13) Dankzij BrainSTARS heb ik meer kennis over NAH en de gevolgen ervan.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
0	0	0	0	0	0

14) Dankzij BrainSTARS heb ik meer inzicht in de gevolgen van het NAH voor het kind/de jongere.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
0	0	0	0	0	0

15) Dankzij BrainSTARS heb ik meer begrip voor het gedrag van het kind/de jongere.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
0	0	0	0	0	0

16) Dankzij BrainSTARS heb ik meer handvatten om het gedrag van het kind/de jongere te beïnvloeden.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
0	0	0	0	0	0

Geef eventueel een toelichting bij uw antwoord(en). Vermeld hierbij het nummer van de vraag waarop uw antwoord betrekking heeft.

17) Wat waardeert u het meeste aan BrainSTARS?

18) Wat waardeert u het minste aan BrainSTARS?

19) Heeft u nog overige opmerkingen over BrainSTARS?

Bijlage 3

Vragenlijst eindsituatie pilot BrainSTARS voor gezinsbegeleider/gedragskundige

Deze vragenlijst gaat over de evaluatie van BrainSTARS. Een groot deel van de vragen zijn meerkeuzevragen, waarbij u kunt aanvinken welk antwoord van toepassing is. Soms kunt u meerdere antwoorden kiezen. Dit staat bij de betreffende vragen aangegeven.

Naar verwachting duurt het invullen van de vragenlijst een half uur. Bij voorbaat hartelijk dank voor het invullen. Uw antwoorden nemen we mee in de verdere ontwikkeling van BrainSTARS!

Gegevens invuller

1) **Organisatie:**

2) **Naam:**

3) **Functie:**

Gezinsbegeleider

Gedragsdeskundige

Anders, namelijk:

4) **E-mail:**

5) **Telefoonnummer:**

6) **Datum van invullen van deze vragenlijst:**

Gegevens kind/jongere

7) **Naam:**

8) **Leeftijd op dit moment:**

9) **Geboortedatum:**

Gezinsbegeleiding/-behandeling

10) **Is er naast u nog een gezinsbegeleider of gedragskundige betrokken bij de begeleiding van dit gezin?**

Ja

Nee > Ga verder met vraag 11

10b) **Wat is de naam van de andere betrokkene?**

10c) **Wat is de functie van de andere betrokkene?**

Gezinsbegeleider

Gedragskundige

Anders, namelijk

11) Einddatum van de gezinsbegeleiding/behandeling (indien dit niet bekend is of niet van toepassing is, dan kunt u deze vraag overslaan)

12) Aanvangsdatum inzet BrainSTARS:

13) Heeft u de toepassing van BrainSTARS in dit gezin al afgerond?

Ja, namelijk op (datum invullen):

Nee, we ronden af in (datum invullen: maand + jaar):

Nee, en ik weet nog niet wanneer we afronden

14) Hoe vaak heeft u en/of de mede-uitvoerder van de gezinsbegeleiding/-behandeling dit gezin begeleid gedurende de pilotperiode (september 2012 - januari 2013)?

Minder dan 1 keer per maand

1 keer per maand

2 keer per maand

3-4 keer per maand

5 keer per maand of vaker

15) Wat was gedurende de pilotperiode (september 2012 - januari 2013) de gemiddelde duur van elk begeleidingsmoment?

Minder dan 1 uur

1 uur

Meer dan 1 uur maar minder dan 2 uur

2 uur

Meer dan 2 uur maar minder dan 3 uur

3 uur

Meer dan 3 uur

16) Welke andere methodische richtingen, methodieken/programma's of tools heeft u ingezet in de begeleiding/behandeling van dit gezin?

PPG

IOG

Eigen Weg

Hooi op je vork voor jongeren

Brainstorm

Competentiegericht werken

Sterkte-zwakke analyse

Gezinstaxatie

Video Home Training (VHT)

Video Interactie Begeleiding

ABC-analyse

Minder vaak uit de bocht

Signaleringsplan, woedethermometer

Signaleringsplan, gedragsthermometer

Moedergroep

Lotgenotencontact

Sociale vaardigheidstraining

Anders, namelijk:

Geen andere tools

17) Wat is uw ervaring met de verhouding van BrainSTARS tot andere methodieken en tools?

BrainSTARS is goed toe te passen in combinatie met andere methodieken en tools

BrainSTARS is redelijk goed toe te passen in combinatie met andere methodieken

BrainSTARS is moeilijk toe te passen in combinatie met andere methodieken en tools

Niet van toepassing, geen andere methodieken/tools ingezet

Inzet BrainSTARS

18) Wat is de hulpvraag van het gezin waarvoor BrainSTARS ingezet wordt? (het is mogelijk meerdere antwoorden aan te vinken)

- Informatie over NAH en de gevolgen ervan voor het kind/de jongere
- Hulp bij het begrijpen en beïnvloeden van het gedrag van het kind/de jongere
- Hulp bij afstemming van de begeleiding van verschillende betrokkenen
- Andere hulpvraag, namelijk:
- Niet van toepassing, er is geen directe relatie tussen BrainSTARS en de hulpvraag van het gezin

19) Heeft het gezin zelf doelen geformuleerd ten aanzien van de begeleiding?

- Nee
- Ja, namelijk:

20) Wie heeft u bij de inzet van BrainSTARS betrokken? (het is mogelijk meerdere antwoorden aan te vinken)

- Ouders
- Broertjes en zusjes
- Leerkracht/docent
- Intern begeleider
- Ambulant begeleider
- Zorgcoördinator
- Begeleider(s) van de woongroep
- Grootouders
- Andere familieleden, namelijk:
- Buren
- Begeleider(s) van de sportclub
- Anders, namelijk:

21) Zijn er belemmeringen geweest ten aanzien van de inzet van BrainSTARS? (het is mogelijk meerdere antwoorden aan te vinken)

- Ja, de Nederlandse leesvaardigheid van ouders
- Ja, het opleidingsniveau van ouders
- Ja, de beschikbare tijd van ouders
- Ja, de motivatie van ouders
- Ja, de beschikbare tijd van de betrokkenen in het onderwijs/bij de dagbesteding
- Ja, de motivatie van de betrokkenen in het onderwijs/bij de dagbesteding
- Ja, de beschikbare tijd van andere betrokkenen, namelijk:
- Ja, de motivatie van andere betrokkenen, namelijk:
- Anders, namelijk
- Nee

22) Op welk moment heeft u aandacht besteed aan acceptatie en verlieswerking? (het is mogelijk meerdere antwoorden aan te vinken)

- Voordat ik gestart ben met BrainSTARS
- Tijdens de inzet van BrainSTARS
- Na de inzet van BrainSTARS
- Ik heb er niet expliciet aandacht besteed

23) Hoe heeft u aandacht besteed aan acceptatie en verliesverwerking? (het is mogelijk meerdere antwoorden aan te vinken)

- Ik heb BrainSTARS daarvoor gebruikt
- Ik heb andere methodieken/tools daarvoor gebruikt, namelijk:
- Anders, namelijk:
- Ik heb er niet expliciet aandacht aan besteed

Evaluatie handboek BrainSTARS

24) Heeft u (een deel van) het handboek gelezen?

- Ja, helemaal
- Ja, gedeeltelijk
- Nee > Ga verder met vraag 28

25) Wat vindt u van de volledigheid van de inhoud van BrainSTARS?

- Onvolledig, ik miste informatie over:
- Volledig
- Weet ik niet

26) Wat vindt u van het taalgebruik in BrainSTARS?

- Taalgebruik is te eenvoudig
- Taalgebruik is goed
- Taalgebruik is te moeilijk

27) Aan welke hoofdstuk(ken) heeft u het meeste gehad?

- Hoofdstuk 2: Inleiding over NAH bij kinderen en pubers
- Hoofdstuk 3: Gevolgen van NAH
- Hoofdstuk 4: Ontwikkelingsstadia
- Hoofdstuk 5: Voorwaarden creëren voor succesvol gedrag en leren
- Hoofdstuk 6: Vaardigheden aanleren tijdens dagelijkse activiteiten
- Hoofdstuk 7: Index voor probleembenadering
- Hoofdstuk 8: Werkbladen
- Hoofdstuk 9: Literatuur
- Voor mij sprong geen enkel hoofdstuk er uit in vergelijking met de andere hoofdstukken
- Ik heb aan geen enkel hoofdstuk iets gehad
- Weet ik niet

28) Hoe heeft u BrainSTARS aan de ouder(s)/verzorger(s) aangeboden? (het is mogelijk meerdere antwoorden aan te vinken)

- Ik heb het hele handboek aangeboden
- Ik heb één hoofdstuk in zijn geheel aangeboden, namelijk:
- Ik heb meerdere hoofdstukken in hun geheel aangeboden, namelijk:
- Ik heb delen van bepaalde hoofdstukken aangeboden
- Ik heb een leeswijzer uitgereikt
- Anders, namelijk:

Bijeenkomsten

29) Hoeveel bijeenkomsten met ouders en andere betrokkenen heeft u georganiseerd?

- Geen enkele > Ga verder met vraag 33
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6 of meer

30) Hoeveel tijd heeft u gemiddeld per bijeenkomst geïnvesteerd in de organisatie en voorbereiding ervan?

- minder dan 2 uur
- 2 tot 3 uur
- 3 tot 4 uur
- 4 tot 5 uur
- 5 tot 6 uur

meer dan 6 uur, namelijk:

31) Wie waren er bij de bijeenkomsten aanwezig? (het is mogelijk meerdere antwoorden aan te vinken)

Aanwezig bij bijeenkomst 1:

- Ouder(s)
- De jongere zelf
- Grootouder(s)
- Ander familielid/familieleden, namelijk:
- Leerkracht/docent
- Intern begeleider
- Zorgcoördinator
- Remedial Teacher
- Ambulant begeleider
- Begeleider van de woongroep
- Buren
- Begeleider(s) van de sportclub
- Andere behandelaar, namelijk: Revalidatiearts
- Andere behandelaar, namelijk: Orthopedagoog/psycholoog
- Andere behandelaar, namelijk: Ergotherapeut
- Andere behandelaar, namelijk: Fysiotherapeut
- Anders, namelijk:

Aanwezig bij bijeenkomst 2:

- Ouder(s)
- De jongere zelf
- Grootouder(s)
- Ander familielid/familieleden, namelijk:
- Leerkracht/docent
- Intern begeleider
- Zorgcoördinator
- Remedial Teacher
- Ambulant begeleider
- Begeleider van de woongroep
- Buren
- Begeleider(s) van de sportclub
- Andere behandelaar, namelijk: Revalidatiearts
- Andere behandelaar, namelijk: Orthopedagoog/psycholoog
- Andere behandelaar, namelijk: Ergotherapeut
- Andere behandelaar, namelijk: Fysiotherapeut
- Anders, namelijk:
- Ik heb geen tweede bijeenkomst georganiseerd

Aanwezig bij bijeenkomst 3:

- Ouder(s)
- De jongere zelf
- Grootouder(s)
- Ander familielid/familieleden, namelijk:
- Leerkracht/docent
- Intern begeleider
- Zorgcoördinator
- Remedial Teacher
- Ambulant begeleider
- Begeleider van de woongroep
- Buren
- Begeleider(s) van de sportclub
- Andere behandelaar, namelijk: Revalidatiearts
- Andere behandelaar, namelijk: Orthopedagoog/psycholoog
- Andere behandelaar, namelijk: Ergotherapeut
- Andere behandelaar, namelijk: Fysiotherapeut

- Anders, namelijk:
- Ik heb geen derde bijeenkomst georganiseerd

32) Heeft u de jongere zelf bij een of meerdere bijeenkomsten betrokken?

- Ja
- Nee > Ga verder met vraag 33
- Niet van toepassing, het kind was te jong om bij een bijeenkomst te betrekken
- > Ga verder met vraag 33

32b) Hoe heeft u het betrekken van de jongere zelf bij een of meerdere bijeenkomsten ervaren? Vink bij de volgende stellingen één antwoord aan.

Het droeg bij aan meer begrip van de verschillende betrokkenen voor de jongere.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Het gaf de jongere het gevoel eigen regie te kunnen voeren.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Het was (te) confronterend voor de jongere.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Het bemoeilijkte het gesprek tussen de verschillende betrokkenen.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Evaluatie BrainSTARS

Wat heeft de inzet van BrainSTARS volgens u opgeleverd? Vink bij de volgende stellingen steeds één antwoord aan.

33) Dankzij BrainSTARS is er een betere afstemming tussen de verschillende betrokkenen.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
☐	☐	☐	☐	☐	☐

34) Dankzij BrainSTARS hebben de ouder(s)/verzorger(s) meer kennis over NAH en de gevolgen ervan.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
☐	☐	☐	☐	☐	☐

35) Dankzij BrainSTARS hebben de ouder(s)/verzorger(s) meer inzicht in de gevolgen van het NAH voor het kind/de jongere.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
☐	☐	☐	☐	☐	☐

36) Dankzij BrainSTARS hebben de ouder(s)/verzorger(s) meer begrip voor het gedrag van het kind/de jongere.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
☐	☐	☐	☐	☐	☐

37) Dankzij BrainSTARS hebben de ouder(s)/verzorger(s) meer handvatten om het gedrag van het kind/de jongere te beïnvloeden.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
☐	☐	☐	☐	☐	☐

38) Dankzij BrainSTARS hebben andere betrokkenen meer kennis over NAH en de gevolgen ervan.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
☐	☐	☐	☐	☐	☐

39) Dankzij BrainSTARS hebben andere betrokkenen meer inzicht in de gevolgen van het NAH voor het kind/de jongere.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
☐	☐	☐	☐	☐	☐

40) Dankzij BrainSTARS hebben andere betrokkenen meer begrip voor het gedrag van het kind/de jongere.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
☐	☐	☐	☐	☐	☐

41) Dankzij BrainSTARS hebben andere betrokkenen meer handvatten om het gedrag van het kind/de jongere te beïnvloeden.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Geef eventueel een toelichting bij uw antwoord(en). Vermeld hierbij het nummer van de vraag waarop uw antwoord betrekking heeft.

42) Wat heeft BrainSTARS voor u als gezinsbegeleider of gedragskundige opgeleverd? (het is mogelijk meerdere antwoorden aan te vinken)

- Meer kennis over NAH bij kinderen en jongeren
- Handvatten in de begeleiding van gezinnen met een kind met NAH
- Anders, namelijk:
- Niets

43) Wat waardeert u het meeste aan BrainSTARS?

44) Wat waardeert u het minste aan BrainSTARS?

Evaluatie handleiding

Vink bij de volgende stellingen steeds één antwoord aan.

45) De handleiding geeft bruikbare handvatten voor de toepassing van BrainSTARS.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
0	0	0	0	0	0

46) De invulling van bijeenkomsten zoals beschreven in de handleiding, is goed toe te passen in de praktijk.

Helemaal mee oneens	Grotendeels mee oneens	Niet eens/ niet oneens	Grotendeels mee eens	Helemaal mee eens	Weet ik niet
0	0	0	0	0	0

Geef eventueel een toelichting bij uw antwoord(en). Vermeld hierbij het nummer van de vraag waarop uw antwoord betrekking heeft.

47) Heeft u verbeterpunten voor de handleiding?

48) Heeft u nog overige opmerkingen over BrainSTARS?